

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/160/160/97

INFLACJA - SPOŁECZNA DEFINICJA I PRZEWIDYWANY POZIOM

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Polacy nie obawiają się inflacji jako nie kontrolowanego zjawiska. Ponad jedna czwarta badanych (27%) oczekuje, że na koniec roku inflacja wyniesie 13%, czyli tyle, ile zakładał rząd w ustawie budżetowej, a 36% jest zdania, iż tylko nieznacznie przekroczy ten poziom i będzie wynosiła około 17%. Obawy przed znacznie większą inflacją od zakładanej na początku roku deklaruje 16% ankietowanych.
- Co trzeci Polak (33%) oczekuje, że gabinet Jerzego Buzka przyczyni się do obniżenia inflacji, a mniej więcej co czwarty (27%) nie spodziewa się zmian w tym względzie. Niespełna jedna piąta (18%) respondentów obawia się wzrostu poziomu inflacji wskutek poczynań obecnego rządu.
- O ile opinie o poziomie inflacji wskazują raczej na stopień poinformowania ankietowanych i ich zainteresowania sytuacją gospodarczą (nie wykazują związku z poglądami politycznymi i sympatiami partyjnymi badanych), o tyle deklarowane oczekiwania wobec rządu mają wyraźny związek z ich orientacją polityczną. Największy optymizm w tej sprawie wykazują osoby o orientacji prawicowej oraz badani głosujący na partie tworzące koalicję rządową. Natomiast wzrost poziomu inflacji wskutek poczynań obecnego gabinetu rządowego przewiduje jedna czwarta wyborców SLD i co czwarty respondent deklarujący poglądy lewicowe.
- Większość Polaków nie ma kłopotów ze zdefiniowaniem inflacji. Najwięcej osób postrzega ją w kategoriach skutków odczuwanych na co dzień w budżecie domowym, takich, jak: spadek siły nabywczej pieniądza, stały wzrost poziomu cen żywności, towarów i usług. Jednak prawie co piąty respondent (18%) otwarcie przyznaje, iż nie wie, co to jest inflacja, lub przypisuje jej błędne znaczenie.

Podobnie jak rok temu, tak i w bieżącym roku inflacja prawdopodobnie osiągnie poziom przewidywany w rządowej ustawie budżetowej. Rząd zapowiada też obniżenie inflacji w przyszłym roku. Można więc powiedzieć, że obecnie w Polsce nie istnieje „problem inflacji” jako nie kontrolowanego zjawiska.

Przypomnijmy, że w roku '93 inflacja wynosiła 30%, a na pytanie zadane przez CBOS¹ w czerwcu '94: *Jak Pan(i) sądzi, ile będzie wynosiła inflacja za trzy lata?* - tylko co dziesiąty ankietowany odpowiedział, że w roku '97 inflacja wyniesie około 10%, co piąty prognozował ją na poziomie około 20%, a co trzeci sądził, że wyniesie co najmniej 30% (w tym 17% mówiło o poziomie 40-procentowym i wyższym).

W jednym z ostatnich sondaży² pytaliśmy ankietowanych o rozumienie pojęcia *inflacja*, jej przewidywany tegoroczny poziom, a także o prognozy inflacyjne związane z polityką prowadzoną przez rząd Jerzego Buzka.

SPOŁECZNA DEFINICJA INFLACJI

Pytanie o definicję inflacji miało charakter otwarty, tzn. ankietowani nie wybierali z zestawu gotowych odpowiedzi, lecz sami je formułowali. Najczęstsze skojarzenia z inflacją to *stały wzrost poziomu cen i spadek siły nabywczej pieniądza*, czyli najbardziej dotkliwe i odczuwalne osobiste jej skutki dla budżetu rodzinnego przeciętnego Polaka. Co dwudziesty

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (50), 17-20 czerwca '94, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności kraju (N=1197).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (90), 20-25 listopada '97, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności Polski (N=1159).

respondent łączy z tym procesem przede wszystkim *biedę, bezrobocie, spadek poziomu życia* i inne ogólnospołeczne, negatywne zjawiska związane z trudnościami życiowymi i niepewnością finansową. Dalsze miejsce zajmuje ekonomiczna kategoria *pusty pieniądz*, określana także jako: *nadmierna podaż pieniądza na rynku, szybki obieg pieniędzy*. Inne wskaźniki gospodarczego wymiaru inflacji, jak: *spadek dochodu narodowego, zastój gospodarczy, spadek produkcji przemysłowej i rolnej, wysoki deficyt budżetowy, dług publiczny, wzrost oprocentowania kredytów* - wymieniają już tylko nieliczni.

		CBOS
Z czym przede wszystkim kojarzy się Panu(i) słowo „inflacja”?		
Spadek siły nabywczej pieniądza	36%	
Stały wzrost przeciętnego poziomu cen żywności, towarów i usług, stały wzrost kosztów utrzymania	35%	
„Puste pieniądze” na rynku, nadmierna podaż pieniądza, szybki obieg pieniądza	7%	
Bieda, bezrobocie, strajki, upadek zakładów pracy, bankructwa przedsiębiorstw	6%	
Brak rozwoju gospodarczego, spadek produkcji przemysłowej i rolnej, spadek dochodu narodowego	3%	
Wysoki deficyt budżetowy, dług publiczny	2%	
Dewaluacja złotówki w stosunku do walut obcych (dolara)	1%	
Wzrost oprocentowania kredytów, spadek oprocentowania oszczędności	1%	
Skojarzenia pozytywne	2%	
Z niczym się nie kojarzy, nie wiem, co to jest inflacja	13%	

(Rozkład niepełny - pominięto niektóre kategorie odpowiedzi, np. ogólniki typu: z cenami, z pieniędzmi)

Mniej więcej co ósmy respondent otwarcie przyznaje, że nie wie, co to jest inflacja. Ciekawe, że wśród ankietowanych są i tacy, co prawda nieliczni (2%), którzy z inflacją wiążą pozytywne zjawiska, jak np. *wzrost gospodarczy, rozwój inwestycji, dobrobyt i zmianę na lepsze, obniżenie progów podatkowych*, a dalsze 3% - zjawiska z innego wymiaru, np. *jakieś nowe rządy, handlowanie* itp. Łącznie więc blisko co piąty ankietowany (18%) nie wie, co to jest inflacja, lub błędnie ją definiuje.

JAKA INFLACJA?

Prognozy dotyczące poziomu tegorocznej inflacji budzą mniejsze obawy niż odnotowane dla analogicznego okresu przed rokiem.

Obecnie 27% ankietowanych przewiduje, że na koniec roku inflacja wyniesie 13%, czyli tyle, ile zakładał rząd, lub będzie niższa od zakładanej (w październiku '96 - sądziło tak 13%). Ponad jedna trzecia badanych (36%) prognozuje inflację na poziomie co najwyżej 17%, czyli nieco wyższym niż przewidywał rząd (przed rokiem - 44%), a 16% jest zdania, że będzie ona na poziomie około 20% lub wyższym (w październiku '96 - 24%). Podobnie jak rok temu, co piąty ankietowany nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie.

Tabela 1

w procentach

Rząd zakładał, że inflacja w tym roku wyniesie 13%. A ile, Pana(i) zdaniem, będzie ona wynosiła faktycznie?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	X '96	XI '97
13%, tyle, ile zakładał rząd, lub mniej (17% lub mniej)*	13	27
Około 17% (około 20%)	44	36
Około 20% (około 25%)	17	13
Więcej niż 20% (więcej niż 25%)	7	3
Trudno powiedzieć	19	21
* W nawiasach dane odpowiadające przewidywaniom inflacyjnym w roku '96		

O tym, że inflacja nie przekroczy poziomu zakładanego przez rząd, najczęściej przekonane są osoby z wyższym wykształceniem (40%) oraz przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (35%). Wiare tę podzielają również badani optymistycznie oceniający kierunek rozwoju ogólnej sytuacji w Polsce (32%) oraz zwolennicy rządu (35%).

Ponad połowa przedsiębiorców (55%) przewiduje, że inflacja będzie nieco wyższa i wyniesie około 17%. Częściej niż inni taką jej wysokość przewidują również urzędnicy niższego szczebla (48%) oraz robotnicy niewykwalifikowani (47%) i pracownicy fizyczno-umysłowi (45%). Największymi pesymistami okazali się bezrobotni, z których ponad jedna czwarta (27%) przewiduje co najmniej 20-procentową inflację. Osoby najstarsze wiekiem

oraz zawodowo bierne (w tym również bezrobotni) w znacznej mierze nie mają wyrobionego poglądu na temat przewidywanego poziomu inflacji. Odsetki odpowiedzi „trudno powiedzieć” w tych kategoriach - w zależności od grupy - wahają się od 25% do 44%.

Zapytaliśmy też ankietowanych o przewidywany przez nich kurs dolara na koniec przyszłego roku. Pytanie to miało również charakter otwarty, a uzyskane odpowiedzi skategoryzowaliśmy *a posteriori*. Największa część respondentów (43%) prognozowała cenę dolara w grudniu '98 w przedziale 3,76 - 4,10 zł, a więc zbliżonym do oficjalnie przewidywanego.

		CBOS
Obecnie jeden dolar kosztuje około 3.50 zł. Jak Pan(i) sądzi, za ile będzie można kupić jednego dolara pod koniec przyszłego roku 1998?		(N=1159)
Co najwyżej 3,50	8%	
3,51 - 3,75	8%	
3,76 - 4,10	43%	
4,11 - 4,50	14%	
Co najmniej 4,50	7%	
Trudno powiedzieć	20%	

OCZEKIWANIA WOBEC POLITYKI RZĄDU

Obecnie, podobnie jak na początku ubiegłego roku, co trzeci Polak (33%) oczekuje, że rząd przyczyni się do spadku inflacji, a 18% przewiduje jej wzrost. Ponad jedna czwarta ankietowanych prognozuje utrzymanie inflacji na tegorocznym poziomie.

Tabela 2

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, rząd ... przyczyni się do tego, że inflacja będzie:	Wskazania według terminów badań	
	II '96 (rząd Włodzimierza Cimoszewicza)	XI '97 (rząd Jerzego Buzka)
- wzrastać	23	18
- zmniejszać się	31	33
- będzie taka jak teraz	25	27
Trudno powiedzieć	22	22

Największymi pesymistami okazali się robotnicy niewykwalifikowani, z których co trzeci (32%) obawia się, że rząd Jerzego Buzka przyczyni się do wzrostu poziomu inflacji. Badani o wysokim statusie społecznym (wyższe wykształcenie, kadra kierownicza i inteligencja, prywatni przedsiębiorcy) i ekonomicznym (osiągający wysokie dochody) częściej niż osoby znajdujące się w złej kondycji społecznej wyrażają nadzieję, że poczynania obecnego gabinetu zaowocują spadkiem inflacji.

Opinie o wpływie działalności obecnej Rady Ministrów na poziom przyszłej inflacji wykazują związek ze stosunkiem do rządu i orientacją polityczną ankietowanych.

Blisko połowa zwolenników rządu (48%) i zbliżony odsetek tych, którzy w gabinecie Jerzego Buzka upatrują szansę na poprawę sytuacji gospodarczej kraju (47%), jednocześnie oczekują od rządu obniżenia poziomu inflacji. Co trzeci przeciwnik rządu (36%) obawia się wzrostu inflacji.

Największy optymizm w tej sprawie wykazują badani o poglądach prawicowych, z których co drugi (51%) przewiduje spadek inflacji. Takie przekonanie deklaruje też połowa (51%) sympatyków Unii Wolności i zbliżony odsetek elektoratu AWS (49%). Podziela je też co czwarty respondent o orientacji lewicowej i 30% o orientacji centrowej.

Obawy związane ze wzrostem poziomu inflacji wyraża co czwarty wyborca SLD (27%) oraz 26% ankietowanych zorientowanych lewicowo.

Przeciętnemu Polakowi inflacja kojarzy się najczęściej ze skutkami, które odczuwają na co dzień w budżecie domowym. Oznacza ona po prostu wzrost cen, spadek wartości pieniądza, obniżenie poziomu życia i pogorszenie sytuacji materialnej rodzin. Jest więc jednoznacznie postrzegana jako zjawisko negatywne. Jednocześnie interpretując opinie i przewidywania dotyczące tego procesu należy pamiętać, że blisko co piąty ankietowany nie wie, co to jest inflacja, lub przypisuje jej błędne znaczenie.

Wydaje się, że inflacja nie budzi obecnie większych obaw i niepokojów. Ogółem dwie trzecie ankietowanych spodziewa się, że w tym roku nie przekroczy ona poziomu przewidywanego przez rząd lub przekroczy go w niewielkim stopniu. Co trzeci respondent wyraża też nadzieję, że wskutek poczynań rządu Jerzego Buzka inflacja będzie się obniżać, a co czwarty oczekuje utrzymania jej na tegorocznym poziomie. Pesymiści w tej sprawie pozostają w mniejszości: 16% ankietowanych przewiduje znaczny wzrost poziomu tegorocznej inflacji w stosunku do zakładanej w ustawie budżetowej, a 18% spodziewa się wzrostu inflacji wskutek działalności obecnego rządu.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Rząd zakładał, że inflacja w tym roku wyniesie 13%. A ile, Pana(i) zdaniem, będzie ona wynosiła faktycznie?

	(%)						
	Poniżej 13%	13%, czyli tyle, ile zakładał rząd	Około 17%	Około 20%	Więcej niż 20%	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	8	19	36	13	3	21	1159
Płeć							
Mężczyźni	9	20	39	12	2	17	549
Kobiety	7	18	34	13	4	24	610
Wiek							
do 24 lat	7	21	38	12	2	20	161
25-34	5	18	41	18	2	16	205
35-44	8	18	39	16	5	14	273
45-54	15	18	36	13	2	16	172
55-64	9	26	35	7	3	21	161
65 lat i więcej	6	15	28	7	2	44	185
Miejsce zamieszkania							
Wieś	7	15	32	13	4	30	429
Miasto do 20 tys.	7	21	41	13	4	15	137
od 21 do 100 tys.	13	20	35	13	3	16	230
101-500 tys.	7	23	40	13	2	16	235
501 tys. i więcej mieszk.	7	23	43	9	3	15	124
Region							
Północny	7	17	35	16	4	20	135
Zachodni	11	19	30	18	5	18	121
Środkowozachodni	8	16	38	11	2	26	173
Środkowy	7	19	36	17	1	19	198
Wschodni	6	16	34	10	3	30	142
Południowo-wschodni	8	24	36	8	3	24	168
Południowo-zachodni	10	21	41	10	3	16	225
Wykształcenie							
Podstawowe	7	16	26	9	2	39	356
Zasadnicze zawodowe	10	18	34	16	4	18	328
Średnie	7	19	47	14	3	10	366
Wyższe	7	33	40	11	0	9	108
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	5	30	40	15	1	9	103
Prac.umysł.niż.szczebla	5	18	48	15	4	9	105
Pracownicy fiz.- umysł.	8	17	45	17	5	7	82
Robotnicy wykwalifikowani	12	21	33	16	2	16	142
Robotnicy niewykwalifik.	12	16	47	15	5	5	53
Rolnicy	13	13	36	20	1	18	71
Prywatni przedsiębiorcy	7	15	55	10	4	10	36
Bierni zawodowo							
Renciści	11	19	31	5	3	31	132
Emeryci	6	18	29	8	2	37	214
Uczniowie i studenci	8	22	38	7	0	26	74
Bezrobotni	2	8	35	19	8	28	69
Gospodynie domowe i inni	9	24	26	15	1	25	77
Pracujący poza rolnictwem							
Sfera budżetowa	5	21	49	12	2	11	137
Sektor państwowy	7	20	40	19	4	11	125
Sektor prywatny	10	21	42	15	3	9	257
Spółdzielczość	12	26	30	18	12	3	26
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 200 zł	10	14	31	15	5	26	173
201 - 325	7	19	42	12	4	17	213
326 - 449	10	17	34	11	4	24	204
450 - 599	8	24	37	13	2	17	175
Powyżej 599 zł	9	22	41	12	2	14	213
Ocena własnych war. mater.							
Złe	7	14	34	15	4	25	351
Średnie	8	20	38	12	3	20	530
Dobre	10	24	36	12	2	16	277
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	10	29	30	7	5	19	53
Raz w tygodniu	10	18	35	12	3	22	580
Kilka razy w miesiącu	7	17	36	18	2	20	149
Kilka razy w roku	5	18	41	13	3	19	272
W ogóle nie uczestniczy	8	23	36	12	3	19	104
Poglądy polityczne							
Lewica	9	19	41	14	1	17	233
Centrum	9	19	41	12	4	14	329
Prawica	10	22	38	13	3	15	382
Trudno powiedzieć	3	13	22	11	4	47	215

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, rząd Jerzego Buzka przyczyni się do tego, że inflacja będzie:

(%)

	wzrastać	zmniejszać się	będzie taka jak teraz	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	33	27	22	1159
Płeć					
Mężczyźni	18	39	27	17	549
Kobiety	19	28	27	27	610
Wiek					
do 24 lat	21	29	29	21	161
25-34	23	27	32	18	206
35-44	18	36	26	20	273
45-54	18	35	33	14	172
55-64	18	41	21	20	161
65 lat i więcej	10	30	18	42	185
Miejsce zamieszkania					
Wieś	16	30	26	29	429
Miasto do 20 tys.	24	28	23	25	137
od 21 do 100 tys.	17	36	31	16	230
101-500 tys.	22	35	26	17	235
501 tys.i więcej mieszk.	14	40	25	20	124
Region					
Północny	16	27	31	26	135
Zachodni	21	25	29	24	121
Środkowozachodni	21	28	29	21	174
Środkowy	18	38	22	22	198
Wschodni	18	32	28	22	142
Południowo-wschodni	12	42	19	27	166
Południowo-zachodni	20	35	29	16	225
Wykształcenie					
Podstawowe	14	27	24	35	356
Zasadnicze zawodowe	22	31	27	20	329
Średnie	21	37	28	14	366
Wyższe	9	45	32	13	108
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	12	43	33	12	103
Prac.umysł.niż.szczebla	13	43	27	16	105
Pracownicy fiz.- umysł.	23	26	30	21	82
Robotnicy wykwalifikowani	17	30	36	18	142
Robotnicy niewykwalifik.	32	28	16	24	54
Rolnicy	20	26	32	22	71
Prywatni przedsiębiorcy	27	44	19	10	36
Bierni zawodowo					
Renciści	15	31	28	26	132
Emeryci	13	36	18	32	214
Uczniowie i studenci	25	32	30	14	74
Bezrobotni	22	28	27	23	69
Gospodynie domowe i inni	23	25	21	31	77
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	16	38	31	14	137
Sektor państwowy	20	29	35	16	126
Sektor prywatny	21	37	26	17	257
Spółdzielczość	18	32	39	11	26
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	24	28	23	24	173
201 - 325	17	27	32	24	213
326 - 449	18	33	24	26	204
450 - 599	19	37	26	18	175
Powyżej 599 zł	12	44	32	12	213
Ocena własnych war. mater.					
Złe	22	29	24	25	351
Średnie	16	33	28	24	530
Dobre	18	38	27	16	277
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	12	40	19	29	53
Raz w tygodniu	18	35	25	22	581
Kilka razy w miesiącu	19	31	30	20	149
Kilka razy w roku	20	29	28	23	272
W ogóle nie uczestniczy	18	28	31	23	104
Poglądy polityczne					
Lewica	26	26	32	16	233
Centrum	19	30	27	23	329
Prawica	15	51	25	9	382
Trudno powiedzieć	13	13	24	50	215